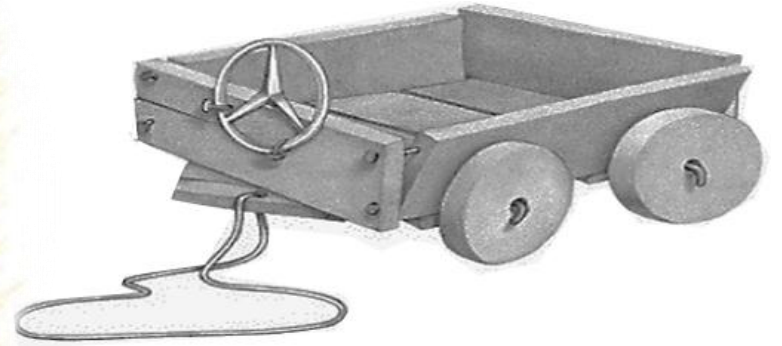

Sanayileşme ve Bölgesel Kalkınmaya
Türkiye Sanayi Strateji Belgesi (2011–2014) (AB Üyeliğine Doğru)
Üzerinden Kısa Bir Bakış

Dr. Serdar Şahinkaya
Siyasal Bilgiler Fakültesi
TMMOB, MMO Sanayi Kongresi 2011
16 Aralık 2011

Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi'nin Ön Tarihi

- a.) Türkiye Sanayi Politikası (AB Üyeliğine Doğru) .DPT. 2003.
- b.) Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007 -2013): *Rekabet, İstihdam, Beşeri Sermaye, Bölgesel Gelişme, Kamuda Etkinlik*. DPT, 2006.
- c.) Türkiye'nin Rekabet Gücü İçin Sanayi Politikası Çerçevesi / Sanayi Politikaları Özel İhtisas Komisyon Raporu. TEPAV, DPT, 2007.
- d.) 22 Temmuz 2007 Seçimlerinin Ardından: İkinci Nesil Reform Sürecinin Öncelikleri. TEPAV. 2007.

27 Ocak 2011 PERŞEMBE

Resmî Gazete

Sayı : 27828 (Mükerrer)

KURUL KARARI

Yüksek Planlama Kurulundan:

Tarih : 7/12/2010

Karar No : 2010/38

Konu : "Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi 2011 – 2014 (AB Üyeliğine Doğru)"

Yüksek Planlama Kurulunca;

Sanayi ve Ticaret Bakanlığının 9/6/2010 tarih ve 674 sayılı, 29/9/2010 tarih ve 4658 sayılı, 29/11/2010 tarih ve 5886 sayılı yazıları ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının 8/10/2010 tarih ve MY-64 sayılı yazısı dikkate alınarak; Sanayi ve Ticaret Bakanlığı koordinatörlüğünde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının katılımlarıyla hazırlanan ekli "Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi 2011 – 2014 (AB Üyeliğine Doğru)" nin kabulüne, karar verilmiştir.

5 Ocak 2011 Çarşamba günü bir basın toplantısıyla açıklanan Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi **toplam 216 sayfa, 21 tablo ve 50 şekilden oluşuyor. Eylem Planı ve Rekabet Gücü Analizleri kısımları hariç 325 paragrafa yer verilen belgede altı sayfalık bir yönetici özeti** de mevcut.

Çalışmanın kaynakçası incelendiğinde **98 adet** yayının sıralandığı (*sıralamada çok sayıda yanlış olduğu da belirtilmeli*) görülmektedir.

Uluslararası literatüre girmiş onca '*telif*' sanayileşme ve bağlamındaki konularda eser (*yabancı dilde ya da Türkçede*) olmasına rağmen hiç birisine yer verilmemesi yeterince dikkat çekici.

Kaynakçada yer alan yayınların kurumsal dağılımına bakıldığında bahse konu strateji belgesinin genel içeriği hakkında temel bir fikir edinmek mümkündür değerlendirmesi abartılı bulunmamalıdır.

Kurumlar	Adet	Tür
Devlet Planlama Teşkilatı	15	Yayın/ rapor/ istatistik
AB Komisyonu Raporları	11	Yayın /rapor
Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	8	Sektör raporları
Dünya Bankası	7	Yayın /rapor
TÜSİAD	4	Yayın /rapor
OECD	3	Yayın /rapor
TEPAV	2	Yayın /rapor
TEPAV + Dünya Bankası	1	Yayın /rapor
TEPAV + DPT	1	Yayın /rapor

STRATEJİ BELGESİNDE KİMLER VAR KİMLER YOK?

Kaynakçada dikkat çekilen eksiklerin nedeni belki de **Belgenin 15. Sayfasına göz atınca daha iyi anlaşılabilir:**

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda DPT, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlıkları, AB Genel Sekreterliği, Maliye Bakanlığı Gelir idaresi Başkanlığı, Milli Eğitim, Enerji, Çevre ve Orman, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Ulaştırma Bakanlıkları; Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı, Tubitak, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Kosgeb, TPE, TSE, TOBB, TESK, TÜSİAD, Türk Akreditasyon Kurumu, İKV, TEPAV, İstanbul, Gaziantep ve Kocaeli Sanayi Odaları

süreç içerisinde VAR olanlar.

PEKİ BU ARADA BİR SORU ya da HATIRLATMA

**Haziran – Kasım 2001 döneminde çıkarılan 30’a yakın KHK ile bu
VAR olanlar hâlâ VAR mı?**

Çoğu YOK!...

O Halde Strateji Belgesinin Hukukiliği ?????

BU ARADA;

Haziran – Kasım 2001 döneminde çıkarılan 30'a yakın KHK ile bir de;

- **Bölgesel Gelişme Yüksek Kurulu ve Bölgesel Gelişme Komitesi**
- **Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı**
- **Doğu Karadeniz Bölge Kalkınma İdaresi**
- **Konya Ovası Bölge Kalkınma İdaresi**

de kurulmuştur !.....

Gelelim OLMAYANLARA:

En öncelikle, eksik de olsa işveren / sermaye kesimi temsil edilmiş olmasına rağmen EMEK CEPHESİNE ait hiçbir sendika ve demokratik kitle örgütü YOK.

- Kaldı ki, *216 sayfalık belgede işçi kelimesi sadece bir defa, o da 132. sayfada 'işveren-işçi ilişkileri' şeklinde yer almaktadır.*
- Tusiad hariç hiçbir sanayici grubu **YOK.**
- Sanayi esasen bir mühendislik meselesi ise, **TMMOB** ve çatısındaki **Mühendislik / Mimarlık / Şehir Plancıları Odaları YOK.**
- Sanayi aynı zamanda bir mekan ve çevre meselesi ise **BELEDİYELER YOK**
- Sanayi / Sektör Meslek Örgütleri **YOK.**
- **Savunma Sanayi YOK;** Örneğin Savunma Sanayi Müsteşarlığı, Aselsan, Roketsan, Havaelsan, FNSS, TAİ vb. **YOK.**
- Türk Bankacılık Sistemindeki kamu bankalarından özellikle proje finansmanında tek banka olan **Türkiye Kalkınma Bankası**, Kobi finansmanında sanayi ve hizmetler iş kolundaki firmalara destek veren **Halkbank**, tarımsal sanayi alanındaki kredileriyle **Ziraat Bankası YOK.**
- Özel Sermayeli **Türkiye Sınâî Kalkınma Bankası, YOK.**

1930'da Envanterini Yapan Türkiye, 2011'de

“OYNAMAYI BİLMEYEN GELİN GİBİ, YERİM DAR DİYOR!...”

“Paragraf 284. Önümüzdeki dönemde Türkiye’de sektörel politikaların geliştirilmesi sürecinin temel taşlarından biri sanayi faaliyetlerine yönelik güncel ve sağlıklı verilerin toplanması ve bunlara dayalı rekabet gücü analizlerinin gerçekleştirilmesi olacaktır. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda, Türkiye’de veri konusundaki eksiklikleri gidermek amacıyla, mal ve hizmet üretim faaliyetlerindeki verilerin bütünsel, sistematik ve birbiriyle uyumlu bir biçimde toplanması, güncellenmesi ve sunulması yoluyla hem kamudaki hem de piyasadaki yatırımcıların ve diğer kullanıcıların daha doğru karar vermelerine imkân tanıyan “Girişimci Bilgi Sistemi” kurulmuş olup, sistemin çıktılarından faydalanılmaya başlanmıştır.

Söz konusu sistemin kurumsallaşması için yasal ve teknik altyapı çalışmaları devam etmekte olup, sistemin 2012 yılı sonuna kadar tam işler hale getirilmesi hedeflenmektedir. (gitti stratejinin iki yılı daha baştan)

**OYSA, BİLMEDİĞİNİZİ TANIMLAYAMAZSINIZ,
TANIMLAYAMADIĞİNİZİ ÖLÇEMEZSİNİZ,
ÖLÇEMEDİĞİNİZ İ YÖNETEMEZSİNİZ.**

VİZYON, GENEL AMAÇ VE STRATEJİK HEDEFLER

Sanayi Strateji Belgesi'nin *vizyonu*: “*orta ve yüksek teknolojili ürünlerde Avrasya'nın üretim üssü olmak*” olarak belirlenmiş.

Önce bir AVRASYA neresi birlikte bakalım mı?

Avrasya= Avrupa + Asya

Avrupa: 50 ülke, 640 milyon nüfus

Asya: 49 ülke, 3,5 milyar nüfus

Avrasya: yaklaşık 100 ülke, 4,250 milyon nüfus

Peki, *Avrasya'nın hem de orta ve yüksek teknolojili ürünlerinde üretim üssü olunacak* ise bu sadece AB direktiflerine bağlı bir “*tahayyülle*” nasıl gerçekleşecek?

Bu coğrafyada ilk elde akla gelen Japonya, Güney Kore, Çin, Hindistan, Almanya, Fransa, İtalya gibi ülkeler ve bu ülkelerce yaratılan markalar var iken üretim üssü ne anlama geliyor?

Bu üretim üssü, meselesi yoksa bir ya da birden fazla Çok Uluslu Şirketin (ÇUŞ), çeşitli saiklerle (*düşük ücret, liberal yasalar vb teşvikler, çevre konusunda hassasiyet düşüklüğü nedeniyle*) ülkemize yatırımlarını taşıması anlamına mı geliyor?

ÜS, bugüne kadar pek alışılmadık bir ifadedir Üs yerine daha çok ‘*üretim merkezi*’ kullanılırdı. Üs’ün yarattığı çağrışım iktisadi olmaktan oldukça uzak bulunmaktadır.

Ve Nazım’ın şiirlerinde kullandığı dizeleri hatırlatmaktır bir bakıma: *Vatan, Amerikan üsleriyse...*

Bu vizyon çerçevesinde oluşturulan strateji belgesinde öne çıkan **sürükleyici sektörler;**

**Otomotiv,
Makine,
Elektronik,
Beyaz Eşya,
Tekstil-Hazır Giyim,
Gıda**

Demir-Çelik olarak saptanmış bulunmaktadır.

(ki sayfa:17, 1 nolu dipnota göre AB ile sürdürülen İşletmeler ve Sanayi Politikaları Faslına ilişkin Müzakere Pozisyon Belgesi ile belirlenmiş)

O halde; kendi aklımızın ürünü değil diyebilir (mi) yiz?

VİZYON, GENEL AMAÇ VE STRATEJİK HEDEFLER-II

Strateji Belgesi'nin temel omurgasında tek ve nihai hedef, AB'dir.

Böyle bir tek hedefli strateji, AB ile ilgili günümüz gelişmeleri birlikte düşünüldüğünde inandırıcı olmaktan oldukça uzaktır.

Ali Babacan Türkiye'nin AB ile ilişkisini değerlendirdi:

Çöken bir kulübe kim üye olmak ister ki?

www.t24.com.tr

Erişim tarihi: 4 Aralık 2011

VİZYON, GENEL AMAÇ VE STRATEJİK HEDEFLER-II

Kaldı ki, strateji belgesinde **AB ve Gümrük Birliği** bağlamında bir miktar *mağçup* bir eda ile de olsa **nasıl bir açmaz ile karşı karşıya olduğumuzu** ifade eden paragrafları da bulmak mümkün:

Aslında 7 paragraf ama en kritiği, paragraf 126 -127

Paragraf 126. *“AB’nin üçüncü ülkelerle gerçekleştirdiği ve önümüzdeki dönemlerde gerçekleştirmeyi öngördüğü tercihli düzenlemelere, Gümrük Birliği’nin tarafı olarak ülkemizi dahil etmemesi, uygulamaya koyduğu çeşitli yeni mevzuat hazırlıklarında önceden bilgilendirme gibi mekanizmaları kullanmaması ve işbirliğine gitmemesi ülkemizin bu tür düzenlemeleri yapmasını güçleştirmekte ve ülkemiz menşeli ürünlerin AB ve üçüncü ülkelerin pazarlarındaki rekabet gücünü olumsuz yönde etkilemekte; bu durum, sanayi sektörüne de doğrudan yansımaktadır(..)”*

NOT: (133nolu Ticaret Komitesi)

Paragraf 127. *Gümrük Birliği kapsamında üstlenilmiş bulunan Ortak Ticaret Anlaşması’nın Ticari Savunma Önlemleri Sistemi’ne de uyum sağlanmış olmakla birlikte taraflar, bu önlemleri üçüncü taraflara ortak uygulamamakta, söz konusu tedbirleri ülkemiz ve AB ayrı ayrı düzenlemektedir. Bu durum, ülkemizin gerek AB pazarında ve gerekse üçüncü ülke pazarlarındaki rekabet edebilirliğine önemli bir engel oluşturmaktadır. Söz konusu sorunlara çözüm bulunmasını teminen AB nezdindeki girişimler sürdürülecektir”.*

Bir ara toparlama yapmanın yeridir:

Stratejinin müellifleri, SANAYİLEŞMENİN BÜYÜK, TOPLUMSAL VE ERTELENEMEZ BİR ARZU şeklinde momentum kazanması ile kökleşeceği gerçeğinden oldukça uzak bir noktadırlar,

Bir de, metnin bütünü, *'yapma'*, *'imal etme'* heyecanından oldukça uzak, **pasif ve edilgen bir üslupla kaleme alınmıştır.** Ayrıca da sanayileşmeyi yeniden bir toplumsal amaç haline getirme iddiası da yoktur.

Sanayi Strateji Belgesinde (*her hangi bir biçimde literatüre girmiş*) **ciddi ve doğru bir hesaplamaya dayanmadan rekabet gücü fetişleştirilmiş, ihracatda tıpkı AB gibi bir fanatizm haline getirilmiştir.**

Ayrıca; statik bir etkinlik yerine, **kalkınma, üretkenlik, sermaye birikimi, yatırımlar, istihdam ve bölüşüm** başlıklı tematik çerçeveler bahse konu belgede **gözetilmemiş, yer verilmemiştir.**

Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi'nde BÖLGESEL KALKINMA

Belgede, 115 – 126 sayfalar arasındaki 268 – 280 numaralı sadece **4 sayfada 12 paragrafta** yer alan “**Bölgesel Kalkınma**” başlıklı kısım değerlendirilmektedir.

Tümleşik bir kalkınma perspektifi olmadığından, belgede ele alınan **Bölgesel Kalkınma** meselesi, çok yüzeysel ele alınmış olup, inisiyatif tamamıyla **Kalkınma Ajanslarına, AB Hibe Programlarına** ve bölgesel özelliklere duyarlı üniversitelere bırakılmıştır.

Belgenin 272. paragrafından anlıyoruz ki, Bölgesel Kalkınma meselesi, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın koordinasyonunda 2007-2009 dönemi için hazırlanmış olan “**Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı (BROP)**” na havale edilmiştir.

Yeri Gelmişken Kısa Birkaç Hatırlatma...

Türkiye, XIX. yüzyılda geçirdiği yarı sömürgeleşme deneyinin etkisiyle, tipik bir koloni benzeri yerleşme yapısına sahip olmuştu. Nüfusları hızla artan liman şehirleriyle, bu liman şehrinin hinterlandındaki artı ürünü bağlı bulunduğu metropole taşımak için gelişmiş ağaç biçimindeki yol şemasıyla iç pazarında bütünleşmesi olmayan bir iktisadi sistemin yerleşme yapısına sahipti.

Kurtuluş savaşı sonrasında izlenen yerleşme politikaları, bu dışa bağımlı yapıyı dönüştürmekte başarılıdır. Başkent'in İstanbul'dan Ankara'ya taşınması, ağaç biçiminden örümcek ağı biçimine dönüştürülen demiryolları uygulaması, 1945'ler sonrasında uygulanan karayolları programı, devlet fabrikalarının küçük Anadolu şehirlerinde kurulması ve benzeri politikalar 1960'lı yıllara gelindiğinde iç pazar açısından bütünleşmesi görece olarak oldukça yüksek bir iktisadi yapının doğmasına neden olmuştu.

Türkiye 1960 sonrası planlama deneyimine bu tür bir tarihsel birikim sonrasında ve bir dolu probleme sahip olarak girmişti.

Böyle bir durumda ulusal planlamaya başlayan bir ülkede, **planlamadan genellikle iki önemli işlev beklenebilir;**

***Birincisi;* bölgesel planlamaya ülkenin iktisadi gelişmesindeki etkinliği artırma işlevi vermektir.** Bölge planları bu anlayışa göre gerek yerleşme sisteminin oluşmasında gerek altyapı kararlarının verilmesinde ekonominin darboğazlara düşmesini önleyecek ve bu kararların her birinin iktisadi etkinliğe katkısı olacak şekilde verilmesine çalışacaktır.

Bölge planlamasının ***ikinci işlevi,* bölgesel eşitsizlikleri gidermekte bir araç olarak kullanılmasıdır.** Farklı bir ifade ile **bölge planlamasına ülke içinde eşitsiz büyüme yasasının sonuçlarını tersine çevirmekte kullanılacak bir mekanizma olarak bakmaktır**

Ülkemizde gelişmemiş yörelere dönük politika demetleri esas olarak **Kalkınmada Öncelikli Yörelere (KÖY)** teması etrafında kurgulanmıştır

Ülkemizde iktisat politikaları ve tercihlerinin köklü bir değişikliğe uğradığı **1980'ler** boyunca üretim faaliyetlerinin mekânsal dağılımı, ülkeyi nerede ise sanayisizleşmeye de götüren kaynak tahsisi politikaları doğrultusunda çarpık bir görünüm almış, çoğu deniz kıyısındaki büyük kentlerimizde önemli yığılmalar yaratmış, zaten çok zayıf olan arazi kullanım ve imar disiplini hemen tümüyle ortadan kalkmış ve Türkiye, bu çarpık ve yetersiz sanayileşmeyle birlikte, oldukça derin çevre yozlaşmaları ile karşı karşıya kalmıştır

Bununla birlikte, gelişmemişlik problemini il düzeyinde ele almaya yönelen ve dolaylı olarak il olma yarışına da katkıda bulunan, **Kalkınmada Öncelikli Yörelere (KÖY)** politikalarının yetersizliği ortaya çıkmış, *kalkınmada öncelikli yörelere Türkiye yüzölçümünün çok büyük bir parçasını kaplar* olmuştur (50 il, 2 ilçe).

I. Derecede Kalkınma Öncelikli Yörelere

1. Adıyaman	11. Bitlis	21. Hakkari	31. Malatya	41. Sinop
2. Ağrı	12. Çanakkale (Bozcaada ve Gökçeada İlçeleri)	22. Iğdır	32. Mardin	42. Sivas
3. Aksaray	13. Çankırı	23. Kahramanmaraş	33. Muş	43. Şanlıurfa
4. Amasya	14. Çorum	24. Karabük	34. Nevşehir	44. Şırnak
5. Ardahan	15. Diyarbakır	25. Karaman	35. Niğde	45. Tokat
6. Artvin	16. Elazığ	26. Kars	36. Ordu	46. Trabzon
7. Bartın	17. Erzincan	27. Kastamonu	37.	47. Tunceli
8. Batman	18. Erzurum	28. Kırıkkale	Osmaniye	48. Van
9. Bayburt	19. Giresun	29. Kırşehir	38. Rize	49. Yozgat
10. Bingöl	20. Gümüşhane	30. Kilis	39. Samsun	50. Zonguldak
			40. Siirt	

Bölgesel farklılıkların ve bölgesel büyümenin analizi Türkiye’de iki ayrı yaşam düzeyini ve gelir kopmasını çok net bir şekilde göstermektedir. **İktisadi bakımdan Doğu ve Batı bütünüyle birbirinden farklı ikili bir yapı üzerinde gelişmesini sürdürmektedir.** Doğu Anadolu, Doğu Karadeniz, İç Anadolu’nun bir bölümü ve Güneydoğu Anadolu **düşük gelirli Doğuyu**; Marmara, Ege ve Akdeniz ile İç Anadolu’nun bir bölümü de **görece gelişmiş Batıyı** oluşturmaktadır.

Gelişmiş bölgeler, İstanbul, Ankara ve Adana’yı birleştiren E-5 karayolunun batısı, Türkiye’nin en büyük metropollerini ve gelişme hızında bu metropollerden etkilenen diğer illeri içermektedir. Eskişehir ve Konya gibi iki bölge merkezi de bu eksenin bitişiğinde yer almaktadır. Bu yapı Batı’nın gelişme dinamikleri açısından avantajlı olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, 1990’lı yıllarda küreselleşmenin dozunu giderek artırmasıyla birlikte 1980’deki birinci kırılmayı ikinci bir kırılma takip etmiştir. **Türkiye’nin “Avrupa Birliği’ne uyum süreci nde, siyasal, idari ve iktisadi dönüşümlerin senkronizasyonu bir çok alanda artık devletin daha “düzenleyici (!)” bir konuma geçmesi, kalkınma, planlama ve bölgesel gelişme anlayışını da çok derinden etkilemiş, değiştirmiş ve hatta deforme etmiştir.**

YERİ GELMİŞKEN-II !.....

AB'ye uyum adına yapılan reformlar, ülkemizde bölge planlama düşüncesinin evrimi açısından bir kırılma noktasını simgelemektedir.

Ancak bu noktada, reformların beslendiği kuramsal (teorik) çerçeveden ne ölçüde haberdarız? Son yirmi yıldır Avrupa'daki siyasal çevreler tarafından yoğun ilgi gören ve dahası gelişmekte olan ülkelere bir reçete olarak önerilen bölgesel ekonomik gelişme stratejileri neleri içeriyor?

Bu yazına eleştirel bakan yazarların **“yeni bölgecilik”** olarak adlandırdığı reçete ile önerilen "tedaviyi" uygulamadan önce Türkiye'nin neleri tartışması gerekiyor?

Nedir bu 'yeni bölgecilik'?

Yeni bölgecilik söyleminin ortaya çıkışında bir grup araştırmacının, 1980'li yıllarda Japonya ve Avrupa karşısında zayıflayan Amerikan ekonomisinin küresel rekabet gücünü geri kazanmasının yollarını araştıran çalışmaları yatıyor. Bunlardan özellikle **Michael Porter**' in çizdiği yol haritası, AB tarafından resmi bölgesel gelişme politikası olarak benimseniyor.

Ana hatlarıyla bu harita; **ulus devletin, serbest piyasa ekonomisinin yarattığı bölgeler arası dengesizlikleri, yasalar, teşvikler ve kamu yatırımlarıyla giderme yaklaşımını terk ederek; küreselleşmenin "gerektirdiği" rekabetçi piyasa koşullarını düzenleme görevi üstlenmesinin gerekliliğini vurguluyor.**

Ekonomik gelişmenin aracı olarak bölge olgusunu yeniden keşfeden yeni bölgecilik, **aslında neoliberal iktisat politikaları ile coğrafyanın bir arada ele alındığı bir söylem ve **bu bağlamda** bölge kavramına hem ekonomik, hem de politik açıdan yeni anlamlar yüklüyor”**

Bu kırıma / adımların biri de, “İstatistiksel Bölge Birimleri Sınıflandırması İBBS” *Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS)* projesidir. Bu proje ile bölgelerin sosyoekonomik analizlerinin yapılması, bölgesel politikaların belirlenmesi ve AB Bölgesel İstatistik Sistemi'yle karşılaştırılabilir veri tabanı oluşturulması amacıyla, ülke genelinde üç düzeyde istatistiki bölge birimleri oluşturulmuştur.

Bilinen Coğrafi Bölgelerimiz

Düzyey-1

Düzyey-2

Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS)

NUTS uygulaması, Avrupa İstatistik Enstitüsü EUOSTAT' ın bölgesel istatistiksel verileri sağlamak üzere türdeş bir zemin yaratma amacıyla başlattığı, 1988'de Avrupa genelinde ilerletilen ve hukuksal çerçevesi henüz 2003'te oluşturulan bir sistemdir. Bu sisteme göre AB ülkelerinde toplam 78 NUTS-I, 211 NUTS-II ve 1093 NUTS-III bölgesi vardır.

Sistem, Türkiye'nin gündemine 2001 Katılım Ortaklığı Belgesi'nin koşullarından biri olarak girmiştir. Bu çerçevede, Türkiye'de İBBS çalışması AB tarafından Avrupa-Akdeniz Ortaklığı Fonu MEDA' dan verilen krediyle yapılmıştır. DİE, DPT, İçişleri üyeli bir komisyon, NUTS tanımlarını temel alıp bir liste çıkarmıştır. Bunlara göre Türkiye'deki mevcut iller nüfus ve alan bakımından NUTS-III' e denktir; ama NUTS-II ve NUTS-I'e uygun yönetim kademesi yoktur. Komisyonca ekonomik, toplumsal, kültürel, coğrafi açılardan türdeş; ortalama 1,8 milyon nüfuslu bölgeler aranmış ve bunların **26 adet olduğu** kararlaştırılmıştır. Benzer biçimde 5 milyon ortalama nüfuslu bölgeler belirlenmiş, bunların da sayısı **12 diye** saptanmıştır. Bu liste Bakanlar Kurulu'nca kabul edilmiş, **22 Eylül 2002'de** karar Resmi Gazete'de yayımlanmıştır

NUTS sistemiyle Brüksel,

(1) sanayi KOBİ, (2) tarım-hayvancılık kırsal kalkınma, (3) turizm çevre-altyapı gibi üç temel iktisadi alanın planlaması ve yönetimini “bölgeselleştirme” yi güvence altına almıştır.

Bunların hedeflerini belirleme işi bölge ile Brüksel işbirliğine kaydırılmış, bir anlamda **Ankara'nın by-pass edilmesi mümkün hale getirilmiştir.**

*Gerçekte bu sistem, merkezde ilgili kurumlara sahiptir: DPT bu işin takipçisi olarak bir genel müdürlüğe ve daire başkanlığına sahiptir; **(İDİ?)** Brüksel'den alınacak kaynaklar "Ulusal Mali Yardım Koordinatörlüğü", "Ulusal Fon", "Merkezi Finans ve İhale Birimi Mali İşbirliği Komitesi", "Ulusal Yetkilendirme Görevlisi" gibi Ankara merkezli kuruluşlarca yönetilecektir.*

Eğer Türkiye ulusal kalkınma plancılığında vazgeçmese, AB üzerinden gelen bu bölgesel plancılığı kendi amaçları doğrultusunda yönlendirme iradesi ve gücü gösterebilse, yürürlüğe giren sistemi diğer merkez ülkelerde görüldüğü gibi "Avrupa kaynaklarını ülkeye çekme" aracı diye görmek mümkün olabilirdi. Ne var ki durum böyle değildir...

Devreye giren danışman firmalar Brüksel'in taraf oldukları sözleşmelerle yürümekte; hedef belirleme ve işleyişi denetleme sürecinde kararlar Brüksel'e bırakılmakta, kısaca **"bölgesel hedefler"i ulusal hedeflerle bütünleştirecek ulusal plancılık ortadan kaldırıldığı için kalkınma yönetiminde Ankara tedricen devre dışı kalmaktadır.**

UNUTULMAMALIDIR Kİ !...

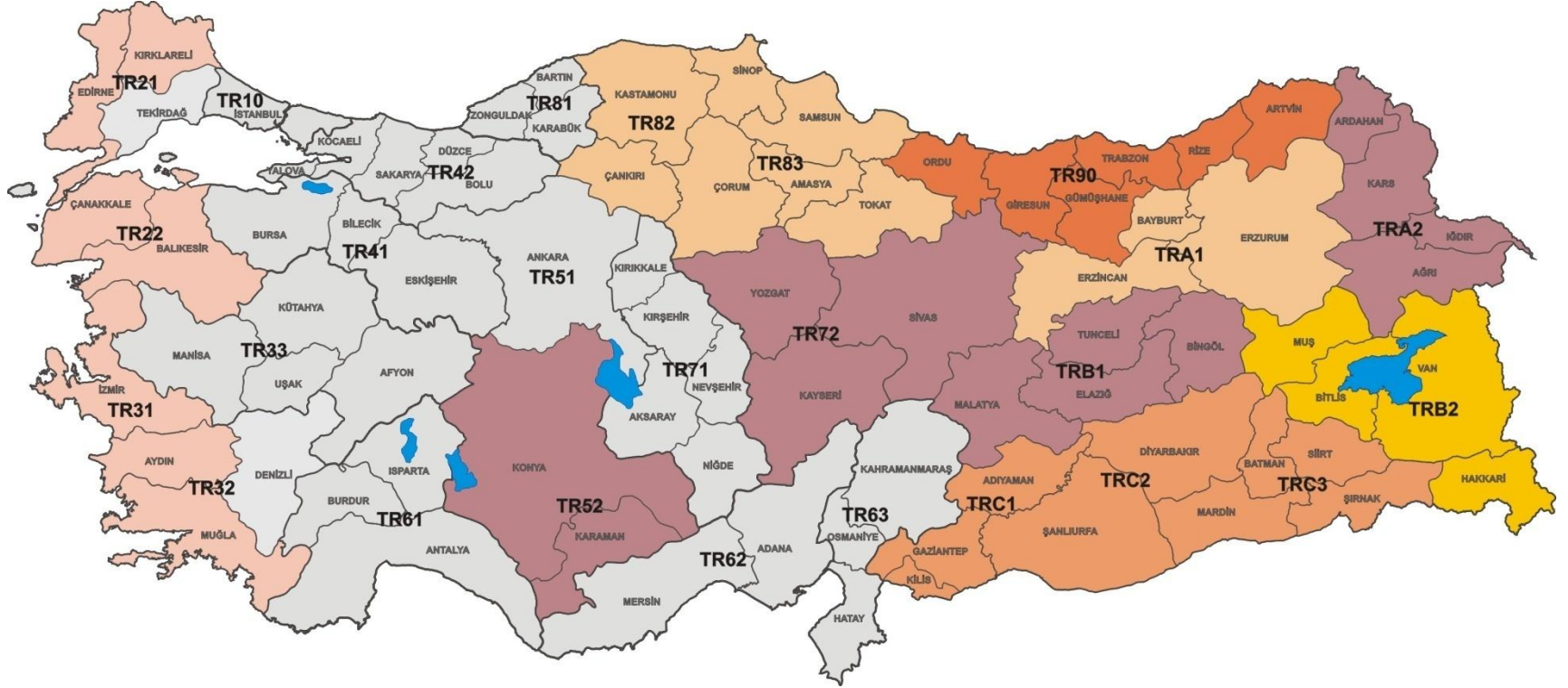
“KAYNAK” yani “Para” Brüksel'in olabilir, ama yapılan iş Türkiye üzerinedir.

Bu nedenle, tüm yeni kurulan kurumların, tüm yeni görevlendirilen personelin Türkiye bakış açısı doğrultusunda hareket etmeye yönlendirilmesi büyük önem taşır.

Merak edenler için !....

Ülkemizdeki AB Destekli Kalkınma Programları'na

Kısa Bir Göz Atalım

Doğu Anadolu Kalkınma Programı

IBBSna göre TRB2 bölgesi olup kapsamındaki iller **Bitlis, Hakkari, Muş ve Van**'dır.

Programda belirlenen öncelik alanları şunlardır: Tarım ve Kırsal Kalkınma, KOBİ'ler , Turizm ve Çevre, Sosyal Gelişme, Kapasite Geliştirme

TR82, TR83 ve TRA1 Düzey 2 Bölgeleri Kalkınma Programı

IBBSna göre kapsamdaki iller

TR82 : Çankırı, Kastamonu, Sinop

TR83 : Amasya, Çorum, Samsun, Tokat

TRA1 : Bayburt, Erzincan, Erzurum

Programda belirlenen öncelik alanları şunlardır: Yerel Kalkınma Girişimleri, KOBİ'ler ve Küçük Ölçekli altyapı

TRA2, TR72, TR52 ve TRB1 Düzey 2 Bölgeleri Kalkınma Programı

IBBSna göre kapsamdaki iller

TRA2 : Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars

TR72 : Sivas, Kayseri, Yozgat

TR52 : Karaman, Konya

TRB1 : Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli

Programda belirlenen öncelik alanları şunlardır: Tarım ve Hayvancılık, Yerel kalkınma girişimleri, KOBİ'ler, Küçük Ölçekli Altyapı, Kapasite Geliştirme

Bulgaristan – Türkiye Sınır Ötesi İşbirliği Programı

2004 - 2006 programlama yılları için Avrupa Birliği'nin Katılım Öncesi Mali Yardımları ile desteklenen “Türkiye - Bulgaristan Sınır Ötesi İşbirliği Programı”, Türkiye tarafında Edirne ve Kırklareli illerini, Bulgaristan tarafında ise Hasköy, Yambol ve Burgaz idari yerleşim birimlerini kapsamaktadır.

Program çerçevesinde, Türkiye ve Bulgaristan'ın programdan sorumlu kuruluşlarının işbirliği ile Ortak Programlama Dokümanı hazırlanmış, bu doküman ile programın genel amaçları ve stratejileri belirlenmiştir.

Programın genel amacı,

Türkiye-Bulgaristan arasındaki sınır bölgesinin, yerel/bölgesel kalkınma alanında sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde desteklenmesi, sınırın her iki tarafında işbirliği ağlarının oluşturulması ve geliştirilmesi, bu ağlar ile Avrupa Birliği ağları arasında bağlantı kurulmasının teşvik edilmesidir.

Programda belirlenen öncelik alanları şunlardır:

Sınır Ötesi Altyapı, çevrenin Korunması, Geliştirilmesi ve Yönetimi, Kişisel/Toplumsal Faaliyetler, Ekonomik kalkınma, Turizm, Kültür alışverişi, Yerel düzeyde kurumsal kapasite oluşturma, Adalet ve içişleri .

EK-4: YÜRÜRLÜKTE OLAN DİĞER BÖLGESEL GELİŞME PLANLARI VE KIRSAL KALKINMA PROJELERİ

İlgili bölümlerde belirtilenlere ek olarak, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nın koordinasyonunda hazırlanan ve halen yürürlükte olan diğer bölgesel gelişme projeleri aşağıda yer almaktadır:

Zonguldak-Bartın-Karabük Bölgesel Gelişme Projesi (ZBK)

Bu proje ile; bölgede yer alan sanayi ve madencilik kuruluşlarından Türkiye Taşkömürü Kurumunun rehabilitesi, Karabük ve Ereğli Demir Çelik Fabrikalarının özelleştirilmesi sonucunda ortaya çıkacak ekonomik ve sosyal değişimin analizi, özel sektöre yeni yatırım alternatifleri belirlenmesi orta ve uzun dönemde uygulanabilir gelişme planı hazırlanması ve bölgede yapılabilecek yeni yatırımların tanımlanması amaçlanmıştır.

Doğu Anadolu Projesi Ana Planı (DAP)

Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına, Doğu Anadolu Bölgesinin kalkınmasına ivme kazandırmak amacıyla, 1998 yılında başlatılan Doğu Anadolu Projesi (DAP) Ana Planı çalışmaları 2000 yılında tamamlanmıştır.

Söz konusu Plan; Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan 14 ili (Ağrı, Ardahan, Bingöl, Bitlis, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Hakkari, Iğdır, Kars, Malatya, Muş, Tunceli, Van) ve bölge ile homojenlik gösteren Gümüşhane ve Bayburt illerini kapsamaktadır.

Doğu Anadolu Projesi ile, proje alanı olarak belirlenen bölgenin; ekonomik, sosyal ve kültürel yönden bir bütün teşkil eden sürdürülebilir kalkınmasını özellikle bölgenin iç dinamiklerini harekete geçirerek sağlamak amaçlanmaktadır.

Bu bağlamda, bölgede kişi başına gelirin ve istihdamın artırılması, potansiyel alanlarda ekonomik yapının çeşitlendirilmesi, bölge içi gelir farklılıklarının azaltılması, eğitim-sağlık hizmetleri ile kent altyapısının kalite ve düzeyinin yükseltilmesi, kentsel ve kırsal alanda refah düzeyinin ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, toprak ve su kaynaklarının korunması için gerekli planlamaların yapılması amaçlanmaktadır.

Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişme Planı (DOKAP)

Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişme Planı (DOKAP), Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nın koordinatörlüğünde; Artvin, Bayburt, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize ve Trabzon'dan oluşan Doğu Karadeniz Bölgesi için Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA) tarafından hibe olarak hazırlanmıştır.

DOKAP ile Doğu Karadeniz Bölgesi için hedef yılı 2020 olmak üzere, kısa ve uzun dönemli bir entegre bölge gelişme ana planı hazırlanması ve bu plan doğrultusunda öncelikli sektörlerin ve mümkün olabilecek yatırım projelerinin tesbit edilmesi temel amaç olarak belirlenmiştir.

DOKAP Ana Planı'nda belirlenen öncelikli program ve proje önerilerine yönelik detaylı çalışmalar devam etmektedir. Bu çerçevede Japon teknik işbirliği kapsamında "Doğu Karadeniz Bölgesinde Turizmin Geliştirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Kalkınma Çalışması" başlatılmıştır.

Kırsal Kalkınma Projeleri

Türkiye'de uygulanmakta olan kırsal kalkınma projelerinin amaçları, geri kalmış yörelerde ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve gelirin artırılması yoluyla refahın yükseltilmesidir. Projelerin başarısında projelerin yönetimi kadar, projelerin süresi ve belirli alanlara yoğunlaşması da önemli rol oynamaktadır.

Kırsal kalkınma projelerinin uygulanması, Dünya Bankası'nın kredi desteği ile 1970'li yılların sonlarında DPT tarafından başlatılmıştır. Kırsal kalkınma projeleri; tarım ve hayvancılığın geliştirilmesi, sulama, sulu alanın ıslahı, köy yolları yapımı, orman yolları yapımı, içme suyu göletleri, içme suyu sağlanması, tarımsal ve hayvansal üretimin artırılması, ağaçlandırma faaliyet alanlarını kapsamaktadır.

Tamamlanmış veya devam eden ancak finansman ve örgütlenme sorunları nedeniyle başarısı sınırlı kalan kırsal kalkınma projelerine örnek olarak aşağıdakiler verilebilir.

- Çorum-Çankırı Kırsal Kalkınma Projesi
- Erzurum Kırsal Kalkınma Projesi
- Bingöl-Muş Kırsal Kalkınma Projesi
- Yozgat Kırsal Kalkınma Projesi
- Ordu-Giresun Kırsal Kalkınma Projesi

AB Kaynaklı / Destekli Bölgesel Kalkınma Programları yanında ve belki de **daha önemlisi Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007 – 2013)** dır. Zira 2013 yılına kadar ülkemizin yol haritasını çizme niyetinin net ifadesidir.

Bahse konu planın **Bölgesel Gelişme** sorunlarını irdeleyen **Özel İhtisas Komisyonu Raporları** iki adettir. Birincisi; **Bölgesel Gelişmede Temel Araçlar ve Koordinasyon Özel İhtisas Komisyon Raporu** (90 sayfa). İkincisi: **Bölgesel Gelişme Politikaları ve AB'ye Ekonomik ve Sosyal Uyum Özel İhtisas Komisyon Raporu** (60 sayfa)

www.dpt.gov.tr den indirilen her iki rapor irdelenmiştir. **Durum analizi, yakınsama, misyon, vizyon vb terminolojinin dışına çıkmayan 150 sayfalık külliyat ta meselenin çözümüne ilişkin somut-net herhangi bir çözüm önerisine rastlanmamıştır.**

VAHİM OLAN DURUM, BAŞIMIZI NEREYE ÇEVİRİRSEK KERTERİZ NOKTASI OLARAK SADECE AB'NİN ALINMASIDIR.

ÜLKEMİZİN “B PLANI” YOK MUDUR?.OYSA AB İLE İLGİLİ GELİŞMELER GÖZLERİMİZİN ÖNÜNDEDİR. VE ÇOKTA UMUT VERMEMEKTEDİR.

BÖLGESEL REKABET EDEBİLİRLİK OPERASYONEL PROGRAMI

Ankara
Ekim 2007

BROP'a yeniden bir göz atalım

BROP'nin iki temel önceliği var;

1) iş ortamının iyileştirilmesi,

- sanayi altyapısının geliştirilmesi,*
- finansal araçların oluşturulması ve geliştirilmesi, (?????)*
- Ar-Ge, yenilikçilik, teknoloji ve bilgi toplumu altyapısının geliştirilmesi,*
- turizm altyapısı ile tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin geliştirilmesi*

2) işletme kapasitelerinin artırılması ve girişimciliğin teşvik edilmesi

- işletmelere temel bilgi, danışmanlık ve yatırım desteği sağlanması,*
- sanayi sektörleri arasında işbirliğinin güçlendirilmesi.*

Cazibe Merkezleri

Strateji Belgesinin 274. paragrafına göre, AB mali yardımlarının kullanımı için hazırlanan operasyonel programlarda (Bölgesel Rekabet Edebilirlik ve İnsan Kaynakları) **Diyarbakır, Şanlıurfa, Elazığ, Malatya, Kayseri, Sivas, Erzurum, Gaziantep, Samsun, Trabzon, Kastamonu, Kars, Kahramanmaraş, Batman ve Van** **cazibe merkezi** olarak belirlenmiş olup bu iller önceliklendirilmiştir.

Harita 4: 15 Cazibe Merkezi ve 12 Düzey II Bölgesi

Strateji Belgesi Paragraf 276.

Bölgesel ekonomik kalkınma ve sosyal gelişme alanında yaşanan yapısal dönüşümün ve sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesinde **en önemli kurumlar arasında yer alacak** olan kalkınma ajansları, Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) koordinasyonunda kurulmaya ve faaliyete geçmeye başlamıştır.

Kalkınma Ajansları, ulusal düzeyde DPT koordinasyonunda, kendine özgü teknik ve finansman (bütçe) mekanizmasına sahip, kâr amacı gütmeyen, çabuk karar alıp uygulayabilen, *merkezi ve yerel idarelerin dışında,(????)* kamu, özel sektör ve STK'ları bir araya getiren, tüzel kişiliği haiz, 5449 sayılı Kanunla düzenlenmemiş işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tabi, bölgeler (düzey 2 bölgeleri) esas alınarak Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulan teknik kapasitesi yüksek, uygulamacı olmayan, fakat destekleyici, koordinatör ve katalizör olarak faaliyet gösteren kalkınma birimleridir. 26 Düzey 2 bölgesinde Kalkınma Ajanslarının kuruluşu tamamlanmış olup 2010 itibarıyla 25'i faal durumdadır.

Kurulan Kalkınma Ajansları

Plan (!), Program, Proje, Strateji Yorgunuyuz.... Yönetilemez Türkiye

<http://www.kalkinma.gov.tr/bolgesel.portal>

	Bölgesel Kalkınma Planları	
1	DAP (Doğu Anadolu Projesi)	
2	DOKAP (Doğu Karadeniz Projesi)	
3	GAP (Güneydoğu Anadolu Projesi)	
4	YGHP (Yeşilirmak Havza Geliştirme Projesi)	
5	ZBK (Zonguldak, Bartın, Karabük)	

Düzye II Bölge Planları		
	Adı	Sayfa Sayısı
1	TR10 İstanbul Bölge Planı	122
2	TR21 Trakya Bölge Planı (<i>Edirne, Kırklareli, Tekirdağ</i>)	174
3	TR22 Güney Marmara Bölge Planı (<i>Balıkesir, Çanakkale</i>)	245
4	TR31 İzmir Bölge Planı	82
5	TR32 Güney Ege Bölge Planı (<i>Aydın, Denizli, Muğla</i>)	305
6	TR33 Düzye 2 Bölgesi Bölge Planı (<i>Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa, Uşak</i>)	204
7	TR41 Bursa, Eskişehir, Bilecik Bölge Planı	305
8	TR42 Doğu Marmara Bölge Planı (<i>Kocaeli, Sakarya, Düzye, Bolu</i>)	246
9	TR52 Düzye 2 Bölgesi Bölge Planı (<i>Konya, Karaman</i>)	203
10	TR61 Batı Akdeniz Bölge Planı (<i>Antalya, Isparta, Burdur</i>)	200
11	TR63 Doğu Akdeniz Bölge Planı (<i>Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye</i>)	287
12	TR71 Düzye 2 Bölgesi Bölge Planı (<i>Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir, Niğde</i>)	210
13	TR72 Düzye 2 Bölgesi Bölge Planı (<i>Yozgat, Sivas, Kayseri</i>)	233
14	TR81 Batı Karadeniz Bölge Planı (<i>Zonguldak, Karabük, Bartın</i>)	181
15	TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı (<i>Trabzon, Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize</i>)	368
16	TRA1 Düzye 2 Bölgesi Bölge Planı (<i>Erzurum, Erzincan, Bayburt</i>)	81
17	TRA2 Bölge Planı (<i>Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars</i>)	196
18	TRB1 Bölge Planı (<i>Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli</i>)	262
19	TRC1 Bölge Planı (<i>Gaziantep, Adıyaman, Kilis</i>)	245
	Toplam (I)	4119
Ön Bölgesel Gelişme Planları		
1	TRB2 Ön Bölgesel Gelişme Planı (<i>Muş, Bitlis, Van</i>)	31
2	TRC2 Ön Bölgesel Gelişme Planı (<i>Diyarbakır, Şanlıurfa</i>)	168
3	TRC3 Ön Bölgesel Gelişme Planı (<i>Mardin, Batman, Siirt, Şırnak</i>)	100
	Toplam (II)	299
	(I) + (II)	4448

SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK ARAŞTIRMALARI

- İllerin Sosyo Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması - 1996
- İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması - 2003
- İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması - 2004
- İller İtibariyle Çeşitli Göstergeler - 1997
- İller ve Bölgeler İtibariyle Çeşitli Göstergeler - 1997
- İller ve Bölgeler İtibariyle Çeşitli Göstergeler - 1999

KIRSAL KALKINMA / Temel Politika Belgeleri

- Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi
- Kırsal Kalkınma Planı
- Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyon Raporu

Strateji Belgesi Paragraf 277'den.

Dış Ticaret Müsteşarlığı, ülkemizin bu alandaki eksikliğini gidermek amacıyla tasarlamış olduğu “**Ulusal Kümelenme Politikasının Geliştirilmesi Projesi**”ni 2007 yılı Mart ayı itibariyle uygulamaya başlamış olup, Proje **2009 yılı Mart ayında tamamlanmıştır**. Ulusal Kümelenme Politikasının Geliştirilmesi Projesi, *uluslararası piyasalarda Türkiye'nin rekabet edebilirliğini geliştirmek ve Türkiye'nin ekonomik, çevresel ve sosyal gelişimine katkı sağlamak üzere* kapsamlı bir küme politikası hazırlamak hedefine yöneliktir.

Kalkınma Ajanslarınca hazırlanan ve her biri o bölgenin **Kalkınma Kurulu Başkanı** valilerce imzalan (*hani bağımsızdılar*) Düzey 2 Bölge Planlarının birbiriyle hiçbir illiyet bağı kurulmamıştır. Birbirlerine atıf dahi yoktur.

Önerilen yatırım konuları, projeler birbirinin nerede ise tekrarıdır.

Aynı formata dahi sahip değildir.

Bütün dert ; kim AB Hibelerinden daha çok alacaktır!!!...

DURUM GERÇEKTEN TAM BİR KAOSTUR...

AYRICA

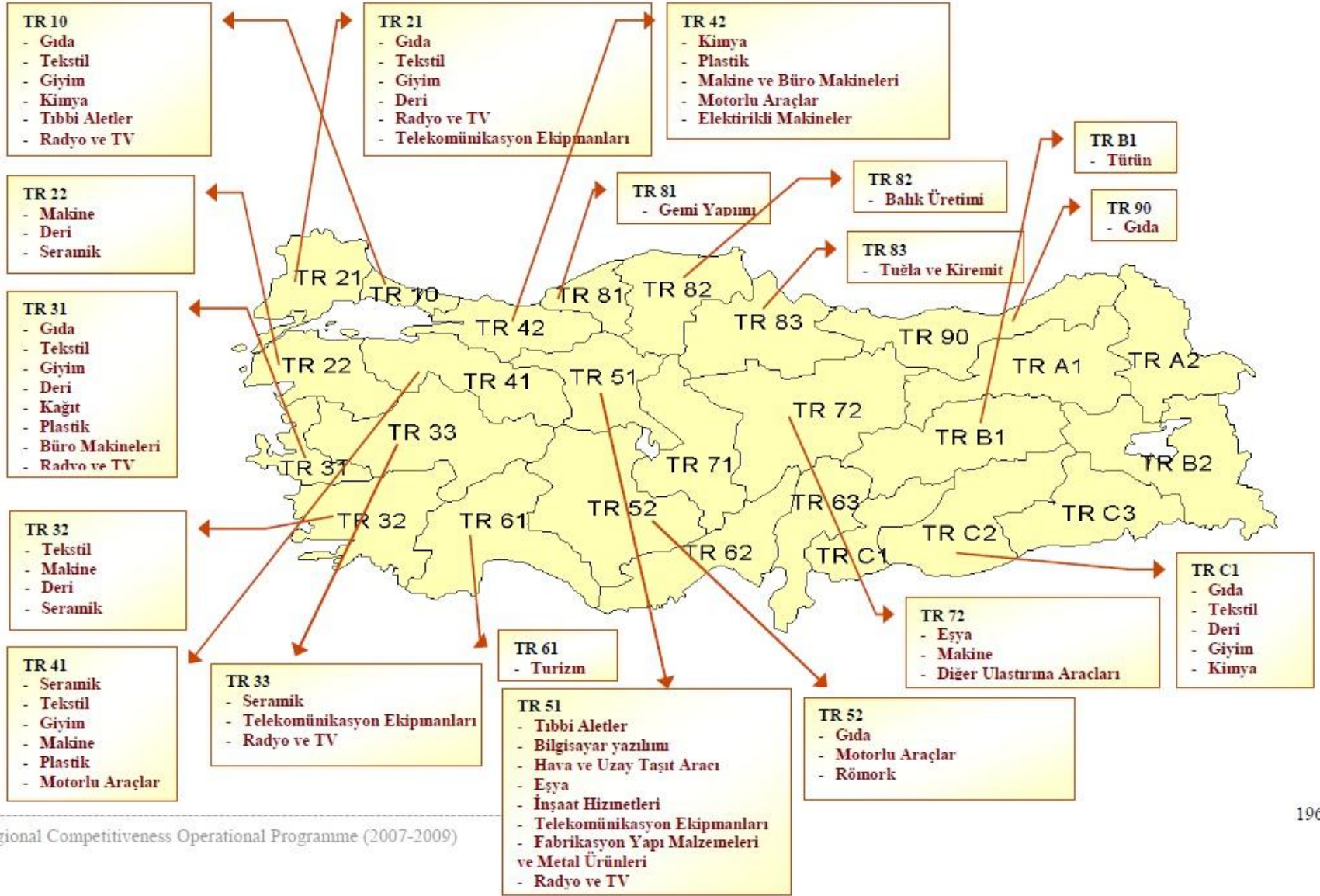
TÜRKİYE'DE GEREK RESMİ POLİTİKA DOKÜMANLARI , GEREKSE FARKLI DÜZLEMDE YAPILAN ARAŞTIRMALARIN HEMEN HEPSİNİN KULLANDIĞI AMPİRİK MALZEMELER TÜİK'İN 2002 YILI GENEL SANAYİ VE İŞ YERİ SAYIMINA DAYANMAKTADIR.

2011' İ NİHAYETLENDİRİRKEN 10 YIL ÖNCEKİ VERİLERLE YAPILAN ANALİZLER NE KADAR SAĞLIKLI OLABİLİR?

Bir daha hatırlayalım

**BİLMEDİĞİNİZİ TANIMLAYAMAZ,
TANIMLAYAMADIĞİNİZİ ÖLÇEMEZ,
ÖLÇEMEDİĞİNİZİ YÖNETEMEZSİNİZ.**

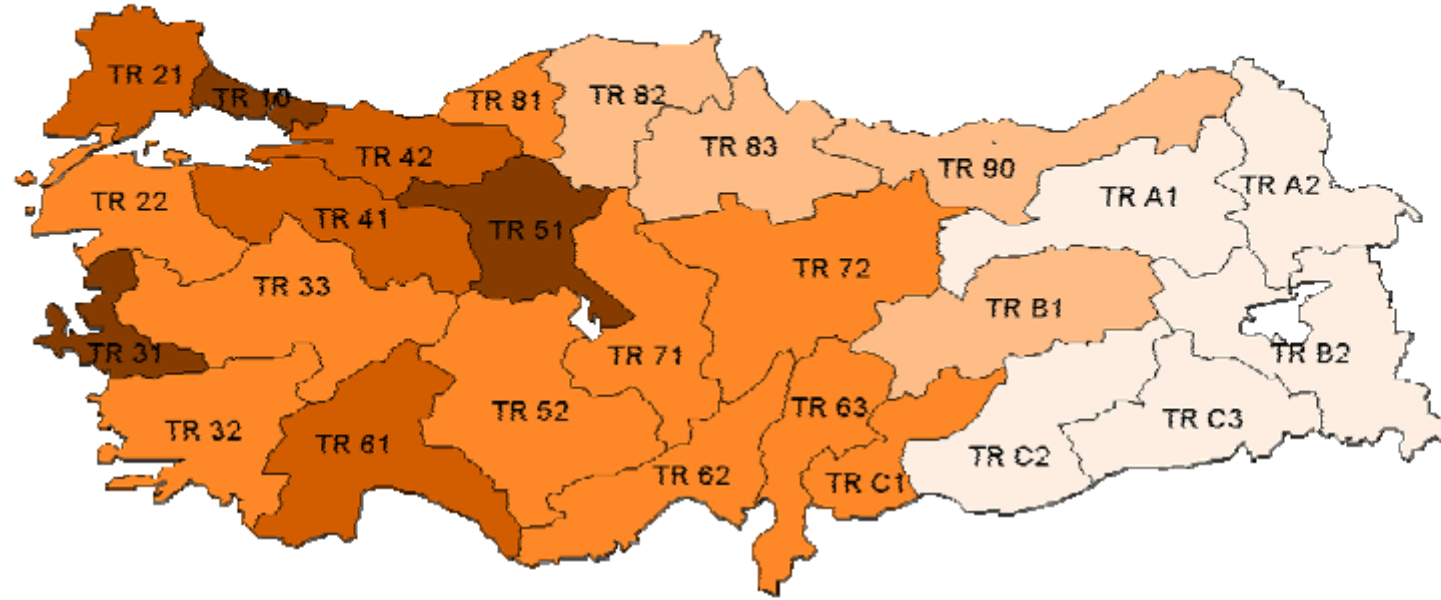
Harita 7: Türkiye’de coğrafi yoğunlaşma gösteren imalat sanayi sektörlerinden örnekler

Regional Competitiveness Operational Programme (2007-2009)

Harita 5: Türkiye Rekabet Edebilirlik Haritası

- → Temel altyapı, girişimcilik ve start-uplara yönelik danışmanlık ve finansal destek, bölge-içi ve kurumlar arası işbirliği ve turizm
- → Temel altyapı, girişimcilik ve start-uplara yönelik danışmanlık, çeşitlendirilmiş finansal destek mekanizmaları, bölge içi ve bölgeler arası ortaklıklar, sector içi sinerji ve turizm
- → İhracat, verimlilik ve ürün geliştirme eğitimleri, kurumsallaşma ve BİT kullanımının yaygınlaştırılması, teknoloji transferi ve yükseltilmesi, belgelendirme ve standardizasyon, kredi garanti sistemi, turizm,
- → Kümelene, yeni teknolojiler, risk sermayesi ve kredi garanti sistemi, belgelendirme ve standardizasyon, Ar-Ge ve BİT kullanımı, sınai mülkiyet hakları
- → Ar-Ge, inovasyon, BİT altyapısının geliştirilmesi, uluslararası ve bölgeler arası işbirliği ve sinerji ve ortaklıkları ve sınai mülkiyet hakları

2011'de Durum 2002'den Farklı Değildir.

Sanayi Sicil Kayıtlarına Göre....

Kayıtlara göre sanayi işletmelerinin, başta İstanbul (%31) olmak üzere, Bursa (% 8), Ankara (% 7), İzmir (% 5), Konya (% 4), Gaziantep (% 3), Denizli(% 3), Kocaeli (% 2) , Adana (% 2), Tekirdağ(% 2), Kayseri (% 2), Mersin(% 2) olmak üzere, **toplam % 71'i,**

12 ilimizdedir

Bölgelere göre bir değerlendirme yaptığımızda, sanayi işletmelerinin

% 48 Marmara Bölgesinde

% 17 İç Anadolu Bölgesinde

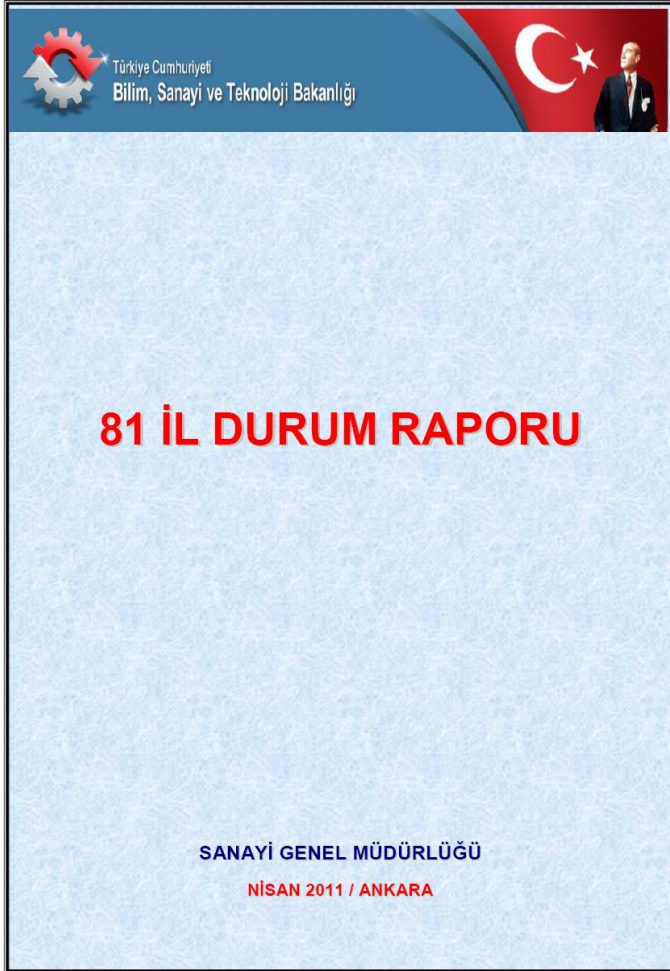
% 14 Ege Bölgesinde

% 8 Akdeniz Bölgesinde

% 6 Karadeniz Bölgesinde

% 5 Güneydoğu Anadolu Bölgesinde

% 2 Doğu Anadolu Bölgesinde olduğu görülmektedir.

Akdeniz Bölgesindeki İllerin sanayisine göre bir değerlendirilmesi yapıldığında, **Adana İli % 25** lik bir oran ile bölge İlleri arasında birinci sırada yer almaktadır. Adana İlinden sonra % 19 luk oran ile ikinci sırada yer alan Mersin İlini sırasıyla % 16 Antalya, %13 Hatay, % 11 ile Kahramanmaraş, %6 Burdur, %6 Isparta, ve %4 Osmaniye İli takip etmektedir.

Ege Bölgesindeki İllerin sanayisine göre bir değerlendirilmesi yapıldığında, **İzmir İli % 37** lik bir oran ile bölge illeri arasında birinci sırada yer almaktadır. İzmir'i sırasıyla %18 ile Denizli, % 11 ile Manisa, % 9 ile Uşak, % 7 ile Afyonkarahisar, %7 ile Aydın, %6 ile Muğla, %5 ile Kütahya, takip etmektedir.

Marmara bölgesindeki İllerin sanayisine göre bir değerlendirilmesi yapıldığında, **% 65 ile İstanbul** ilk sırada yer alırken sırasıyla, %17 Bursa, % 5 Kocaeli, % 3 Tekirdağ, % 3 Balıkesir, % 2 Sakarya, %1 Çanakkale, % 1 Kırklareli, %1 Edirne, %1 Bilecik, %1 Yalova takip etmektedir.

Karadeniz Bölgesi'ndeki İllerin sanayisine göre bir değerlendirilmesi yapıldığında, bölge illeri arasında **%19 lik bir oran ile Samsun** ilk sırada yer almaktadır. Sırasıyla, % 10 ile Düzce , % 10 Trabzon, %10 Çorum, % 7 Bolu, % 6 Kastamonu, % 5 Ordu, % 5.0 Rize, % 4 Amasya, % 4 Tokat, % 4 Zonguldak, % 4 Karabük, %3 Sinop, % 3 Giresun, %3 Bartın, %1 Gümüşhane, %1 Artvin, % 1 Bayburt illeri takip etmektedir.

İç Anadolu Bölgesindeki İllerin sanayisine göre bir değerlendirilmesi yapıldığında, **% 45 ile Ankara** İli ilk sırada yer alırken, Ankara İlini sırasıyla %24 ile Konya, %10 Kayseri, %5 Eskişehir, %3 Sivas, %2 Karaman, %2 Kırıkkale, %2 Aksaray, %2 Nevşehir, %2 Yozgat, %1 Niğde, %1 Çankırı ve %1 ile Kırşehir İli takip etmektedir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki İllerin sanayisine göre bir değerlendirilmesi yapıldığında, **% 65 lik bir oran ile Gaziantep** İli bölge illeri arasında birinci sırada yer alırken, %10 Şanlıurfa, % 9 Diyarbakır, % 6 Adıyaman, % 4 Batman, % 3 Mardin, % 1 Kilis, % 1 Siirt, % 1 Şırnak yer almaktadır.

Doğu Anadolu Bölgesindeki İllerin sanayisine göre bir değerlendirilmesi yapıldığında, **Malatya İlinin % 29 luk** bir oran ile bölge illeri arasında birinci sırada yer aldığı görülmektedir. Malatya İlini sırasıyla %18 ile Elazığ, % 13 ile Erzurum, % 9 ile Erzincan, %9 ile Van, %5 Ağrı, 2 Muş, % 3 Kars, % 3 Bingöl, %3 Bitlis, % 2 Ardahan, %2 Iğdır, %1 Hakkari, %1 ile Tunceli ve İli takip etmektedir.

www.hazine.gov.tr den edinilerek konsolide edilen
Yatırım Teşvik Belgeleri'ne Göre Bölgesel Farklılık:

2011'de Durum 2000'den Farklı Değildir.

Yatırım Teşvik Belgelerinden (YTB) Birkaç Parametre

	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2009
YTB Toplam Sayı ^(I)	563	1,833	3,141	4,955	3,521	4,304	1,946
İm.San YTB Sayısı ^(II)	376	978	1,231	3,747	2,095	2,305	1,116
(II) / (I) (%)	66.8	53.4	39.2	75.6	59.5	53.6	57.3
YTB Toplam Sabit Yatırım (TL) ^(I)	327,085	85,692,943	66,351,822	4,699,750,736	9,407,401,522	21,290,159,263	19,738,501,999
İmSan Toplam. Sabit Yatırım (TL) ^(II)	247,166	923,477	42,966,745	3,532,690,261	3,692,595,612	11,545,816,987	7,587,933,383
(II) / (I) (%)	75.6	1.1	64.8	75.2	39.3	54.2	38.40
Top. İthal Mak.Techizat (000 S) ^(I)	789,085	3,227,072	3,323,731	20,639,159	6,486,824	7,558,695	n.a.
İm.San. İthal Mak.Techizat (000 S) ^(II)	609,225	774,471	2,774,546	18,209,016	3,318,486	5,076,652	n.a.
(II) / (I) (%)	77.2	24.0	83.5	88.2	51.2	67.2	
YTB. Toplam İstihdam ^(I)	59,586	108,697	181,679	375,203	186,721	178,911	30,942
İm.San. Toplam İstihdam ^(II)	48,093	54,352	123,909	317,372	90,700	90,050	1,573
(II) / (I) (%)	80.7	50.0	68.2	84.6	48.6	50.3	5.1

Kaynak: www.hazine.gov.tr den kendi hesaplama ve toplulaştırmalarımız

YTB Sayısının Bölgesel Dağılımı (%)

	Marmara	İç Anadolu	Ege	Akdeniz	Karadeniz	Doğu Anadolu	Güneydoğu Anadolu	Muhtelif Bölge	Toplam
1980	42.8	14.6	11.7	12.4	12.1	4.3	2.0	0.2	100.0
1985	40.5	14.8	15.5	9.8	9.1	4.6	5.1	0.5	100.0
1990	13.5	6.5	4.1	5.0	12.4	22.2	36.0	0.4	100.0
1995	43.4	9.7	20.3	14.0	5.0	1.5	5.5	0.6	100.0
2000	38.6	15.8	15.8	8.9	8.7	4.2	5.9	2.1	100.0
2005	34.0	17.0	14.4	12.6	10.5	4.9	6.2	0.5	100.0
2009	31.2	15.1	13.6	14.0	10.6	7.0	8.0	0.4	100.0

Kaynak: www.hazine.gov.tr den kendi hesaplama ve toplulaştırmalarımız

YTB Sabit Yatırım Tutarlarının Bölgesel Dağılımı (%)

	Marmara	İç Anadolu	Ege	Akdeniz	Karadeniz	Doğu Anadolu	Güneydoğu Anadolu	Muhtelif Bölge	Toplam
1980	67.4	4.5	5.0	4.7	15.0	0.8	0.8	1.9	100.0
1985	4.7	1.1	17.1	0.4	76.0	0.0	0.7	0.0	100.0
1990	22.2	5.7	5.5	25.2	3.2	8.1	24.4	5.7	100.0
1995	44.4	9.3	18.1	16.5	1.9	1.4	7.8	0.7	100.0
2000	39.9	8.6	9.3	21.5	8.0	1.8	3.5	7.4	100.0
2005	39.1	13.3	14.4	17.0	7.1	3.7	4.7	0.7	100.0
2009	32.4	15.5	12.9	13.8	14.8	6.4	3.3	0.9	100.0

Kaynak: www.hazine.gov.tr den kendi hesaplama ve toplulaştırmalarımız

YTB İthal Makine Techizat Tutarlarının Bölgesel Dağılımı (%)

	Marmara	İç Anadolu	Ege	Akdeniz	Karadeniz	Doğu Anadolu	Güneydoğu Anadolu	Muhtelif Bölge	Toplam
1980	45.2	9.7	9.2	11.9	19.1	1.5	1.8	1.7	100.0
1985	35.2	23.1	24.7	4.7	4.5	1.2	6.3	0.3	100.0
1990	41.6	8.0	7.9	12.8	4.5	6.8	17.4	1.1	100.0
1995	41.7	9.3	11.6	16.4	2.6	2.9	15.3	0.3	100.0
2000	47.4	8.0	6.7	22.1	3.9	1.6	4.5	5.9	100.0
2005	45.1	15.5	12.3	12.2	6.4	2.3	5.4	0.7	100.0
2008	48.7	12.5	10.9	11.5	7.4	2.6	5.8	0.6	100.0

Kaynak: www.hazine.gov.tr den kendi hesaplama ve toplulaştırmalarımız

YTB İstihdamın Bölgesel Dağılımı (%)

	Marmara	İç Anadolu	Ege	Akdeniz	Karadeniz	Doğu Anadolu	Güneydoğu Anadolu	Muhtelif Bölge	Toplam
1980	34.2	9.9	8.1	14.6	18.5	11.3	3.3	0.1	100.0
1985	45.1	12.2	11.8	9.8	7.3	5.3	8.1	0.4	100.0
1990	31.5	7.6	8.6	13.0	5.0	11.1	21.1	2.0	100.0
1995	40.6	10.8	18.7	12.9	5.2	2.7	7.9	1.1	100.0
2000	41.9	13.6	13.5	10.2	7.8	3.3	5.2	4.5	100.0
2005	26.7	14.4	13.8	21.6	13.3	4.8	5.1	0.3	100.0
2009	31.1	14.6	13.9	15.5	7.7	5.5	11.7	0.1	100.0

Kaynak: www.hazine.gov.tr den kendi hesaplama ve toplulaştırmalarımız

Sonuç ve Değerlendirme

Acaba içinden geçmekte olduğumuz dönemde olduğu gibi 88 yıllık Cumhuriyet tarihimizin her hangi bir evresinde ortalıkta bu kadar çok “*plân*”, “*program*”, “*strateji*”, “*proje*” kelimelerini başlıklarında muhafaza eden “resmi politika dokümanı” niteliğine sahip belgelerin birbiri ardı sıra yayınlandığı başka herhangi bir dönem olmuş mudur?

Bu belgelerin birbiriyle illiyet bağı / bağları, farklı bir ifade ile “eşgüdümü” çok zayıftır. Çoğunun birbirine atıf dahi yapmadığı incelenince kolaylıkla görülebilir. Eşgüdüm eksikliği, iktisat politikalarını tasarlayan, uygulamasında da görevli tüzel kişilikler arasında daha da yaygındır.

“Siyasi karar alıcılar bilim ve teknoloji politikasıyla bütünleşmiş bir sanayi politikası oluşturmalı, bunun önündeki kurumsal engeller kaldırılmalıdır. Alelacele çıkarılan bir KHK’yle bir gecede yaratılan, Kalkınma Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı gibi çok sayıda bakanlık, “bilim ve teknolojiye dayalı kalkınma anlayışının alt unsuru olarak yapılandırılması gereken bir sanayi politikası tasarımında” çok ciddi bir koordinasyonsuzluğa ve çok başlılığa yol açacaktır.

*Kalkınmayı hedefleyen bilim, sanayi ve teknoloji politikasının tüm kamusal kurumları tek bir kamu otoritesi altında örgütlenmeli, parçalanmış kurumsal örgütlenme yapısı ortadan kaldırılmalıdır. Bahsettiğimiz bütüncül kurumsal örgütlenme, kalkınma planlarıyla ilişkilendirilmeli; DPT’nin Kalkınma Bakanlığı içinde eritilmesi operasyonundan vazgeçilerek, **daha özerk bir planlama örgütü** olarak varlığını sürdürmesi sağlanmalıdır.”*

Prof. Dr. Alkan Soyak, Türkiye İçin Nasıl Bir Sanayi Politikası. Ulus Gazetesi, 17 Ekim 2011

Gerçekten de, bu doküman yorgunluğundan kurtularak bir sadeleştirme ve netliğe kavuşma, tüm altyapısı ve beşeri sermayesi tükenmiş bir mirasın üzerine Cumhuriyet Türkiye'si'ni kuran, ümmetten bir ulus devleti yaratan, akli ve bilimi öne çıkaran, 1930'larda emperyalist çıkarların kesiştiği bir coğrafyada iddialı sanayileşme hedeflerini geliştiren - kuran, 1930'lu yıllar boyunca sanayi önderliğinin yıllık % 8,2'lik bir büyüme hızını yakalayan kuşakların torunları, mirasçılarının atacakları birinci adım olmalıdır.

Böyle bir adımla, uluslararası iletişim ve ticaretin getirdiği değişimleri hesaba katarak, toplumdaki kamusal ve özel kesimleri dinamik bir iktisadi seferberlik anlayışıyla yan yana getiren ulusal devlet çerçevesinde, dünyadaki yarışma ortamına dayanacak ve bu ortamda gelişimini sürdürebilecek *planlı, dengeli bir iktisadi kalkınmanın* sağlanmasının hareket noktası yaratılmış olacaktır.

Bu hareket noktası dahilinde de, Türkiye'nin yarınlarının ne olması lazım geldiği sorusunu kristalize ederek tarifleyen makro düzeydeki **sanayileşme temelli gelecek planlaması oluşturulmalıdır.**

Ve bu gelecek planlaması, halen Türkiye'de bölgeleri birbiriyle yarışır kılan (*potansiyelleri temelinde !*) **bölgesel kalkınma konusunu da "**yeni bir anlayışla**" değerlendirmelidir.**

“AB ülkelerinin kendi tarihsel ekonomik gelişme koşullarına uygun olan ve böylelikle anlam kazanan günümüz neoliberal sanayi politikası anlayışının uygulanmasından vazgeçilerek, yapısalcı sanayi politikası modeli oluşturulmalıdır. Sanayide uluslararası rekabet gücünün artırılması için yönlendirici planlama doğrultusunda, Doğu Asya ülkelerinde olduğu gibi uzun dönemli dinamik karşılaştırmalı üstünlükler esas alınmalıdır. Teşvikte seçicilik öne çıkarılmalı, izleme-değerlendirme mekanizmaları işletilmeli, teşvik edilen sektör, grup ya da faaliyetler güçlü bir denetim sürecine tâbi tutulmalıdır. Teşvik ve desteğe konu olacak stratejik sektör seçimlerinde emek, kaynak ve ölçek yoğun üretim yapısından ziyade bilim-teknoloji temelli ve farklılaştırılmış ürünlere yönelik sektörler öncelik verilmelidir.”

Prof. Dr. Alkan Soyak, Türkiye İçin Nasıl Bir Sanayi Politikası. Ulus Gazetesi, 17 Ekim 2011

Bu tematik çerçeve ve sunuşun kurgusu dahilinde somutlaştıırabilecek noktalar aşğıdaki gibi özetlenebilir:

1.) Öncelikle; yatırımları olumsuz yönde etkileyen, girişimcilerin önündeki belirsizliklerin azaltılması veya kaldırılmasına yönelik olarak projelerdeki kârlılığın ve gereken hallerde **belli bir korumanın görünür** bir gelecekte sürdürüleceğine dair güvenceler ve mekanizmalar yaratılmalıdır. Bu nokta, neoklasik söylem bağlamındaki “Makro istikrar” ile karıştırılmamalıdır.

2.) Sektörlerde, 1960'lar ve 1970'lerdeki gibi fiziki üretim-yatırım hedefleri, 1980'li ve 1990'lı yıllardaki gibi tamamıyla piyasa sinyallerine terk etmek yerine, **belli bir teknolojik düzeye atlamak, üretim ve sermaye piyasalarını kökten değıştirmek amacıyla, kurumsal çerçeveyi ve ilgili bütün politikalar setini bu stratejik hedefe göre uyarlamak, koordine etmek şeklinde politikaların planlanması** ihmal edilmemelidir.

3.) Günümüz itibariyle uygulanmakta olan Devlet Yardımları Sisteminin (*teşvik sisteminin*) **seçicilik ve yönlendiricilik özelliğı kalmamıştır**. Dolayısıyla da yeni bir sistemin oluşturulması gereğı açıktır. Bu çerçevede öncelikle ülkemiz için yukarıda hareket noktası üzerine değinmede bulunduğum yeni bir kalkınma / büyüme stratejisi hazırlanmalı ve devlet yardımları sistemi bu stratejiye dayandırılmalıdır.

4.). Ülkemizin reel sektör envanteri ve buna bağlı gelişmişlik haritası GÜNCEL VERİLERLE çıkarılmalı ve gerek Devlet Yardımları Sistematiğinde, 4325 ve 5084 sayılı yasalar gibi vergisel teşviklerde gerekse de KOBİ kredileri v.b. gibi teşvik politikalarında yer alan iller *aynı olacak* şekilde yeniden belirlenmeli ve gerekirse de 2002/4720 Sayılı BKK “İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması” da dahil yeniden gözden geçirilmelidir.

Örneğin mevcut teşvik sistemi anlamında 4325 sayılı Yasa kapsamında 22 il, 5084’de 36 il (*ki 5350 Sayılı Kanun ile 13 il daha eklenmiştir: 49 il*), KOBİ’leri destekleme de 33 il, tebliğin ana konusu olan Acil Destek Programlarında 26 il ve Kalkınmada Öncelikli Yörelere Kapsamında da 50 il (2 ilçe) bulunmaktadır. *Öncelikle gelişmişlik haritası bir temele bağlanmalı, adı koyulmalı ve ortak bir zemin yaratılmalıdır.*

Böylece, ülkemizde genellikle il / ilçe düzeyinde ele alınmakta olan bölgesel gelişme farklılıklarını gidermeye dönük karar ve uygulamaların (*özellikle Kalkınmada Öncelikli Yörelere ve Doğu - Güneydoğu Anadolu bölgeleri*) iller düzeyinde değil bir *gelişme havzası* mantığıyla ele alınmasının da yolu açılmış olacaktır.

5.) Kanımızca, dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi, Türkiye'de de çok da başarılı sonuçlar alınamayan gelişmemiş mekânlara *sadece* sanayi götürmek için bu türden teşvikler yerine, yakın tarihin başarılı sanayileşmiş ülke deneyimlerinin öğrettiği, belirli sektörler üzerine yoğunlaşan ve bir liberasyon takvimine bağlı olarak uygulanan **“selektif korumacılık”** temelinde kurgulanan / tasarlanan **“sektör - proje hedefli sanayileşme politikaları”** ikame edilmelidir.

Sektör / proje hedeflemesinden anlaşılması gereken, dinamik karşılaştırmalı üstünlükler yaratılmasına yönelik olarak belirli sektörlerin saptanıp, bu sektörlerde planlı, programlı bir gelişme stratejisinin uygulanmasıdır. Hedefleme sözcüğünün de ima ve telkin ettiği gibi, *sektör hedeflemesi*, kaynak dağılımı işlevini tamamen piyasanın eline bırakmamakta, hangi sektörlerin uluslararası pazarlarda rekabet edebilir hale geleceğine kalkınmacı devletlerin yaptığı gibi *devlet ve özel kesim* temsilcilerinin *birlikte* karar vermesini öngörmektedir.

Kalkınmacı Devlet, bu yönde gerekli teşvik ve koruma araçları ile seçilen sektörlerin rekabet gücünü artırmayı planlar. Burada elbette **“piyasalar” mı? yoksa “devlet” mi?** sorusu / ikilemi akla gelebilir

Ancak, **kalkınmışlık düzeylerindeki başarıları hakkında tartışmasız ortak mutabakat** sağlanmış ülke örnekleri **“objektif”** olarak incelendiğinde, bu başarıların hiçbir biçimde **“piyasa mucizesine” dayanmadığını** görmek mümkündür. Zira, **rekabeti teşvik eden ve ülke kaynaklarını en iyi kullanmayı hedef alan bir devlet yönlendirmesi – müdahalesi , piyasaları ikame etmekten ziyade piyasa mekanizmasının işlemesine katkıda bulunabilmektedir.**

6.) Büyük özel sektörün; bölgesel planlar çerçevesinde çeşitli teşvikler ve sübvansiyonlarla, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerine gitmekte (*yatırım yapmakta*) zorlandığı, bu tür kalkınma ve sanayi politikaları - programlarının genellikle ve yeterince başarılı olmadığı ülkemiz açısından yaşanmış ve saptanmış bir gerçektir.

7.) Türkiye'nin, uzun vadeli ve dengeli sanayileşme / kalkınma hamleleri, AB direktiflerinden arındırılmalıdır. Gümrük Birliği Anlaşması üzerine sağlıklı ve ayakları bu topraklara basan bir tartışma zemininde görüşülerek, tek taraflı olarak gerekirse fesh edilmelidir. Sektörler ve bölgelerarası kaynak tahsislerini uzun vadeli bir iktisadi kalkınma planı doğrultusunda yönlendiremeyen hiçbir ülkenin özellikle de Türkiye gibi bir ekonomik yapılanmanın gelişmiş ülkeler arasına girmesi ve orada varlığını korumaya devam etmesi olasılığı oldukça zayıftır.

8.) Kamu iktisadi kuruluşlarını özelleştirme saplantısından vazgeçilmeli ve Türk sanayisinin uluslararası rekabet gücünü yükseltmek için mevcut kamu sanayi kuruluşlarının üzerine düşen sorumluluğu alabilmesine yönelik reformlar ivedilikle yapılmalıdır. Ayrıca otomotiv gibi sektörlerde yerli marka yaratma fırsatının, daha 1960'lı yıllarda kaçırılmış olduğu gerçeği kabul edilmeli, bu tür **popülist fantezilerden** vazgeçilerek, yukarıda belirtilen kriterlere göre seçilen stratejik sektörlerde gelişme ivmesi sağlayacak ve bu sektörlerdeki şirketleri uluslararası rekabete hazırlayacak kamu-özel sektör ortaklıklarının devreye sokulması sağlanmalıdır.

9.) İktisadi kalkınma (sanayileşme) / büyüme için; mali kesimin (özellikle bankacılık kesimi) ekonominin reel kesimiyle paralel bir gelişme göstermesi zorunludur. Kullanılabilir fonların yatırımcılara kısa ve dolaysız yoldan ve de asgari kaynak maliyetiyle aktarılabilmesi mali piyasaların / bankacılık sektörünün sağlıklı çalışmasına bağlıdır.

Unutulmamalıdır ki; bankaların temel iktisadi fonksiyonu, ülkenin iktisadi büyümesinin sağlanarak refah düzeyinin yükseltilebilmesi için tasarruf - yatırım ilişkisini düzenlemek ve ödünç verilebilir nitelikteki fonları verimlilik düzeyi yüksek yatırım projeleri arasında tayınlamak / dağıtmaktır. Bu bağlamda, genel olarak finansal piyasalar ve özel olarak da bankacılık kesimi ile iktisat politikaları arasında tutarlı organik bağlar yeniden tesis edilmeli ve hazırlanacak yasal düzenlemelerde de bu birliktelik kesinlikle ihmal edilmemelidir.

10.) Ayrıca, “yeni” alanlara yatırım yapacak firmaların finansmanını ve gelişmemiş yörelere dönük kredilendirme faaliyetlerini, gerek geleneksel “ticari” esaslı bankacılık yöntemleriyle gerekse de uygulamaları itibariyle kısa dönem perspektifli sermaye piyasalarıyla çözüme kavuşturmanın güçlüğü nedeniyle devlet, bu “finansmanı” esas olarak Türkiye Kalkınma Bankası aracılığıyla özel bir tarzda düzenlemek durumundadır.

10.) Ve yine ihtiyatla izlenmelidir ki:

“Bir gün ülkemiz, bankacılık sektörüne kalkınma ve sanayileşmenin motoru olma işlevini kazandırmayı hedefleyen bir anlayışa yeniden kavuşursa, yabancı bankaların egemen olduğu bir durumla uğraşmak ve ulusal finansal mimariyi yeniden inşa etmek çok daha güç ve belki de imkansız olacaktır”.

Ek bilgi:

BDDK Başkanı Sayın Tevfik Bilgin'in **20 Kasım 2007** Tarihli TBMM, Bütçe Plan Komisyonundaki sunuşunda da vurguladığı gibi;

“Banka aktifleri içerisinde yabancı sermayenin oranı % 23 düzeyindedir. Eylül 2007 itibariyle, toplam 50 bankamızın (borsada işlem gören bankaların yabancı elindeki hisseleri de dikkate alındığında) 26’sında yabancı sermayenin payı % 50’nin üzerindedir.”

Sabrınız için
teşekkürler...